

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 30 päivänä joulukuuta 2021

1302/2021

Laki

vankeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan vankeuslain (767/2005) 1 luvun 7 §, 2 luvun 8 §, 3 luvun 7 a §:n 3 momentti, 12 luvun 10 §, 14 luvun 8 §:n 2 momentti sekä 15 luvun 14 ja 15 §,

sellaisina kuin niistä ovat 3 luvun 7 a §:n 3 momentti, 12 luvun 10 § sekä 15 luvun 14 ja 15 § laissa 393/2015,

muutetaan 1 luvun 5 §:n 2 momentti ja 9 §:n 1 momentti, 2 luvun 1 §:n 1 ja 2 momentti, 1 a, 7 ja 10 §, 3 luvun 7 §:n 3 momentti ja 8 §:n 2 momentti, 4 luvun 2 §:n 3 momentti, 5–7 §, 9 §:n 1 momentti ja 11 §, 5 luvun 4 § ja 9 §:n 2 momentti, 6 luvun 1 ja 2 § sekä 6 §:n otsikko ja 4 momentti, 7 luvun 7 §:n 2 momentti, 8 luvun 10 §:n 3 momentti ja 14 §, 9 luvun 9 §:n 2 momentti, 11 luvun 8 §:n 2 momentti, 12 luvun 11 §:n 2 momentti, 14 luvun 2 §, 11 §:n 1 momentti ja 12 §, 15 luvun 4 ja 9–13 §, 16 §:n 4 momentti sekä 18 §, 16 luvun 7 ja 9 § sekä 10 §:n 1 ja 2 momentti, 17 luvun 6 §:n 3 momentti, 7 §, 8 §:n 1 momentti ja 9 §, 18 luvun 6 §:n 3 ja 4 momentti, 7 § ja 9 §:n 1 momentti, 19 luvun 11 §:n 2 momentti sekä 20 luvun 1 §:n 1 momentin 2, 8 ja 14 kohta ja 2 §:n 4–6 kohta,

sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 9 §:n 1 momentti, 3 luvun 8 §:n 2 momentti, 4 luvun 7 § ja 9 §:n 1 momentti, 6 luvun 6 §:n otsikko ja 4 momentti, 7 luvun 7 §:n 2 momentti, 15 luvun 4 §, 16 luvun 10 §:n 2 momentti, 18 luvun 9 §:n 1 momentti ja 20 luvun 1 §:n 1 momentin 2, 8 ja 14 kohta sekä 2 §:n 4–6 kohta laissa 393/2015, 2 luvun 1 §:n 1 ja 2 momentti laissa 33/2015, 2 luvun 1 a § laissa 14/2016, 2 luvun 10 § laeissa 33/2015, 383/2017 ja 290/2021, 4 luvun 2 §:n 3 momentti laissa 1070/2015, 4 luvun 5 § osaksi laissa 809/2011, 4 luvun 6 § osaksi laissa 403/2015, 4 luvun 11 § laeissa 33/2015 ja 383/2017, 5 luvun 9 §:n 2 momentti laissa 1640/2015, 6 luvun 2 § ja 15 luvun 10 § osaksi laeissa 735/2011 ja 393/2015, 8 luvun 14 § laeissa 393/2015, 383/2017 ja 804/2017, 9 luvun 9 §:n 2 momentti, 12 luvun 11 §:n 2 momentti ja 19 luvun 11 §:n 2 momentti laissa 383/2017, 14 luvun 11 §:n 1 momentti laissa 804/2017, 14 luvun 12 § laissa 735/2011, 15 luvun 18 § osaksi laissa 735/2011, 16 luvun 7 § osaksi laissa 393/2015, 16 luvun 9 § osaksi laeissa 735/2011, 809/2011 ja 507/2019 ja 16 luvun 10 §:n 1 momentti laissa 507/2019, sekä

lisätään 1 luvun 1 §:ään uusi 2 momentti, 16 lukuun uusi 9 a ja 11 §, 18 luvun 6 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 735/2011, uusi 5 momentti, lukuun uusi 6 a ja 6 b § sekä 8 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset vankeuden täytäntöönpanosta

1 §

Soveltamisala

— — — — —
Vankien kohtelussa noudatettavista hyvän hallinnon perusteista ja menettelystä hallintoasiassa säädetään tämän lain lisäksi hallintolaissa (434/2003).

5 §

Vankien kohtelu

— — — — —
Vankeja ei saa ilman hyväksyttävää syytä asettaa keskenään eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.
— — — — —

9 §

Toimivalta virka-ajan ulkopuolella

Vankilan johtajalle kuuluvaa päätösvaltaa saa, jollei asia siedä viivytystä, virka-ajan ulkopuolella käyttää myös rikosseuraamusalueen päivystävä virkamies asiassa, joka koskee:

- 1) ulkoilun epäämistä;
 - 2) tilapäiseen tutkimukseen tai hoitoon vankilan ulkopuolelle lähettämistä;
 - 3) tärkeästä tai erittäin tärkeästä syystä myönnettävää poistumislupaa;
 - 4) poistumisluvan peruuttamista;
 - 5) vangin siirtämistä avolaitoksesta suljettuun vankilaan 6 luvun 2 §:n 2 momentin nojalla;
 - 6) erityistarkastusta;
 - 7) vangin henkilönkatsastusta;
 - 8) säilöissäpitoa;
 - 9) 18 luvun 5 §:ssä tarkoitettua erillään pitämistä;
 - 10) 19 luvun 1, 2, 4, 5 tai 8 §:ssä tarkoitettua ilmoitusta;
 - 11) vangin päästämistä ehdonalaiseen vapauteen tai sakon muuntorangaistukseen tuomitun vapauttamista.
- — — — —

2 luku

Täytäntöönpanon aloittaminen

1 §

Vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoon ryhtyminen

Tuomioistuimen on ilman aiheutonta viivytystä ilmoitettava Rikosseuraamuslaitokselle ratkaisustaan, jolla se on tuominnut ehdottoman vankeusrangaistuksen. Rangaistus on

pantava täytäntöön ilman aiheetonta viivytystä, kun vankeusrangaistusta koskeva tuomio on saanut lainvoiman tai se on pantavissa täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio.

Rikosseuraamuslaitoksen on määrättävä tuomitulle ilmoittautumisajankohta ja vankila, johon hänen on ilmoitauduttava.

1 a §

Täytäntöönpanokirja ja tuomioistuimen ilmoitusvelvollisuus

Tuloste oikeushallinnon valtakunnallisen tietovarannon ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmästä toimii tuomion täytäntöönpanokirjana. Suomeen muusta maasta täytäntöön pantavaksi siirretyn vankeusrangaistuksen täytäntöönpanokirjana on oikeusministeriön tai Rikosseuraamuslaitoksen päätös.

Tuomioistuimen on tallennettava täytäntöönpanokirjaa varten tarpeelliset tiedot tämän luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitetusta ratkaisustaan oikeushallinnon valtakunnallisen tietovarannon ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään. Jos tuomioistuin asiaa ratkaistessaan määrää tuomitun vangittavaksi tai pidettäväksi vangittuna, tuomioistuin voi tietojärjestelmään tallentamisen sijasta merkitä tiedot vankipassiin. Tällainen vankipassi toimii väliaikaisena täytäntöönpanokirjana.

Tuomioistuimen on ilmoitettava esitutkintalain (805/2011) 4 luvun 19 §:ssä tarkoitusta asianomistajan pyynnöstä Rikosseuraamuslaitokselle tallentamalla sitä koskevat tiedot oikeushallinnon valtakunnallisen tietovarannon ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään tai toimittamalla tiedot Oikeusrekisterikeskukselle niiden välittämiseksi Rikosseuraamuslaitokselle.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitetusta tietojen tallentamisesta säädetään oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta annetussa laissa (955/2020).

7 §

Sakon maksaminen vankilassa

Kun sakon muuntorangaistukseen tuomittu saapuu vankilaan suorittamaan muuntorangaistusta, hänelle varataan viisi seuraavaa arkipäivää aikaa sakon maksamiseen.

Jos vankilassa olevalle vangille tulee suoritettavaksi muuntorangaistus tai vankilaan tulevalle vangilla on suoritettavana muun rangaistuksen lisäksi muuntorangaistus, hänelle varataan viisi muuntorangaistuksen tiedoksiantoa tai vankilaan saapumista seuraavaa arkipäivää aikaa sakon maksamiseen ennen muuntorangaistuksen täytäntöönpanon aloittamista. Maksuaikaa ei kuitenkaan varata niin pitkäksi ajaksi, että muuntorangaistuksen täytäntöönpanoa ei voitaisi aloittaa ennen vangin vapautumista vankilasta.

Muuntorangaistus raukeaa, jos muuntorangaistukseen tuomittu maksaa 1 tai 2 momentissa tarkoitettussa ajassa sakkujen rahamäärän kokonaisuudessaan. Jos täytäntöön pantavana on useita muuntorangaistuksia, tuomitulla on oikeus maksaa sakkonsa yhdenkin muuntorangaistuksen osalta, jolloin tämä muuntorangaistus raukeaa.

Tutkintavankeuslain (768/2005) mukaiseen tutkintavankiin sovelletaan tämän pykälän säännöksiä sakon maksamisesta.

10 §

Päätösvalta

Arviointikeskuksen johtaja tai työjärjestyksessä määrätty arviointikeskuksen johtajan sijaisena toimiva virkamies päättää 3 ja 4 §:ssä tarkoitettua vankeusrangaistuksen ja sakon muuntorangaistuksen lykkäyksestä ja 6 §:ssä tarkoitettua lykkäyksen peruuttamisesta.

ta. Terveydellisistä syistä anotusta lykkäyksestä on pyydettävä Vankiterveydenhuollon yksikön lausunto.

Täytäntöönpanosta vastaava virkamies tai muu työjärjestyksessä määrätty täytäntöönpanoyksikön virkamies päättää tuomitun tai vangin etsintäkuuluttamisesta ja sen peruuttamisesta.

3 luku

Rangaistusajan laskeminen

7 §

Rangaistusajaksi lukeminen

— — — — —
Jos vangin syyttä rangaistuksen alkaminen on muusta kuin 2 luvun 1 §:n 4 momentissa tarkoitettua syytä viivästynyt tai sen täytäntöönpano on keskeytynyt, tämä aika luetaan rangaistusajaksi.

8 §

Päätösvalta

— — — — —
Täytäntöönpanosta vastaava virkamies päättää ehdonalaisesta vapauttamisesta ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain (400/2015) 70 §:ssä tarkoitettua valvontaan asettamisesta, jos tuomittu on suorittanut rangaistuksesta rikoslain 2 c luvun 5 §:n mukaisen määräosan ennen vankilaan saapumistaan.

4 luku

Saapuminen ja sijoittaminen vankilaan

2 §

Vankilaan ottaminen

— — — — —
Tieto vangin ottamisesta vankilaan on merkittävä henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetussa laissa (1301/2021) tarkoitettuun rikosseuraamusrekisteriin.

5 §

Tulotarkastus

Vankilaan saapunut vanki on tarkastettava todistajan läsnä ollessa (*tulotarkastus*). Tulotarkastus käsittää henkilöllisyyden toteamisen ja kirjaamisen, henkilötuntemerkkien ottamisen sekä vangin mukana olevan omaisuuden luetteloinnin ja tarkastamisen. Suljetussa vankilassa tulotarkastus käsittää vaatteiden vaihdon. Omaisuusluettelon laatimisesta säädetään 9 luvun 2 §:ssä. Turvatarkastuksen tekemisestä säädetään 16 luvun 3 §:ssä ja henkilöntarkastuksen tekemisestä 4 §:ssä.

Rikosseuraamuslaitos saa ottaa vangista pakkokeinolaissa (806/2011) tarkoitetut henkilötuntemerkit.

6 §

Rangaistusajan suunnitelma

Vangille on laadittava yksilöllinen suunnitelma rangaistusajan suorittamista, vapauttamista ja ehdonalaista vapautta varten (*rangaistusajan suunnitelma*). Rangaistusajan suunnitelma sisältää tiedot:

- 1) vangin sijoittamisesta;
- 2) toiminnasta ja tuomitun elämänhallintaa edistävistä tukitoimenpiteistä rangaistusajana;
- 3) yhteydenpidosta vankilan ulkopuolelle;
- 4) vapauttamisesta ja vapautumisvaiheen tukitoimenpiteistä.

Rangaistusajan suunnitelman sisällössä ja laajuudessa otetaan huomioon vangin rikoksen laatu ja rangaistuksen pituus, vangin työ- ja toimintakyky, rikosten uusimiseen vaikuttavat seikat sekä vangin henkilöstä, aiemmasta rikollisuudesta ja olosuhteista saadut tiedot.

Valvottuun koevapauteen sijoitetun valvottua koevapautta koskevasta rangaistusajan suunnitelmasta säädetään valvotusta koevapaudesta annetussa laissa (629/2013). Ehdonalaiseen vapauteen päästetyn valvontaa koskevasta rangaistusajan suunnitelmasta säädetään yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetussa laissa.

7 §

Rangaistusajan suunnitelman laatimismenettely

Rikosseuraamuslaitos laatii vankeuteen tuomitulle rangaistusajan suunnitelman. Olosuhteiden muuttumisen tai muun siihen rinnastettavan hyväksyttävän syyn vuoksi Rikosseuraamuslaitos voi muuttaa rangaistusajan suunnitelmaa.

Rangaistuksen suorittamisen aikana suunnitelmaa täsmennetään tiedoilla sen toteuttamisesta ja suunnitelman toteutumista seurataan säännöllisin väliajoin siinä vankilassa, johon vanki sijoitetaan.

Rangaistusajan suunnitelma laaditaan yhteistyössä vankeuteen tuomitun kanssa. Rangaistusajan suunnitelmaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin oltava yhteistyössä tuomitun suostumuksella hänen koti- tai asuinkuntansa sosiaali-, terveys-, asunto- sekä työvoimaviranomaisten, muiden viranomaisten sekä yksityisten yhteisöjen ja henkilöiden kanssa. Rangaistusajan suunnitelman toteutumista seurataan yhdessä vangin kanssa.

9 §

Sijoittaminen avolaitokseen

Tuomittu voidaan suoraan vapaudesta sijoittaa avolaitokseen, jos hänen suoritettavanaan on yhdessä tai erikseen sakon muuntorangaistus ja enintään kahden vuoden vankeusrangaistus. Tuomittu voidaan määrätä ilmoittautumaan suljettuun vankilaan ennen avolaitokseen toimittamista. Avolaitokseen sijoittamisen edellytyksenä on, että vanki sitoutuu päihitteettömyyteen ja 16 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun päihitteettömyyden valvontaan.

— — — — —

11 §

Päätösvalta

Rangaistusajan suunnitelmasta, vangin sijoittamisesta vankilaan ja vankilaan ilmoittautumisajankohdasta päättää arviointikeskuksen johtaja, työjärjestyksessä määrätty arviointikeskuksen johtajan sijaisena toimiva virkamies, rikosseuraamusalueen työjärjestyk-

sessä määrätty yhdyskuntaseuraamustoimiston johtaja tai yhdyskuntaseuraamustoimiston johtajan sijaisena toimiva virkamies.

Vangin matkakustannusten korvaamisesta päättää työjärjestyksessä määrätty Rikosseuraamuslaitoksen virkamies.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö päättää niistä avolaitoksista ja avolaitososastoista, joissa vankeja valvotaan teknisesti 1 §:n 2 momentissa tarkoitetuilla välineillä.

5 luku

Sijoittaminen vankilassa

4 §

Sopimusosasto

Vangille on varattava mahdollisuus asua osastolla, jolla vangit sitoutuvat osaston vangeille järjestettävään toimintaan sekä 16 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun päihitteettömyyden valvontaan (*sopimusosasto*).

9 §

Päätösvalta

Osastolle sijoittamisesta päättää toiminnoista vastaava taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies taikka vankilan työjärjestyksessä määrätty ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies. Vangin erillään asumisesta omasta pyynnöstä päättää toiminnoista tai turvallisuudesta vastaava virkamies taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Vankiterveydenhuollon yksikön sairaalaan ottamisesta ja sieltä poistamisesta päättää sairaalan toiminnasta vastaava ylilääkäri tai hänen määräämänsä lääkäri.

6 luku

Siirtäminen vankilasta toiseen

1 §

Siirtäminen suljetusta vankilasta avolaitokseen

Vanki voidaan rangaistuksen pituudesta riippumatta 4 luvun 8 §:ää noudattaen siirtää suljetusta vankilasta avolaitokseen määrääjäksi tai rangaistuksen jäljellä olevaa osaa suorittamaan, jos:

- 1) avolaitokseen siirtäminen edistää rangaistusajan suunnitelman toteutumista;
- 2) vanki soveltuu avolaitoksessa järjestettävään tai muuhun avolaitoksen hyväksyttävään toimintaan;
- 3) voidaan pitää todennäköisenä, että vanki noudattaa avolaitoksen järjestystä, ei syylisty rikokseen eikä poistu avolaitoksesta luvatta; ja
- 4) vanki sitoutuu olemaan käyttämättä päihdyttäviä aineita ja rikoslain 44 luvun 16 §:ssä tarkoitettuja dopingaineita sekä sitoutuu tämän lain 16 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun päihitteettömyyden valvontaan.

2 §

Siirtäminen avolaitoksesta suljettuun vankilaan

Vanki voidaan siirtää avolaitoksesta suljettuun vankilaan, jos:

1) vanki syyllistyy tai hänen epäillään syyllistyneen rikokseen, jota ei rikoslain 2 luvun 13 §:n mukaan saa käsitellä kurinpitomenettelyssä taikka vanki syyllistyy tai hänen epäillään syyllistyneen tämän lain 15 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun järjestyksrikkomukseen;

2) vanki kieltäytyy osallistumasta rangaistusajan suunnitelman mukaiseen toimintaan taikka ei muutoin sovellu avolaitoksessa järjestettävään tai avolaitoksen hyväksymään toimintaan;

3) vanki kieltäytyy 16 luvun 7 §:ssä tarkoitettua päihitteettömyyden valvonnasta taikka antaa päihitteettömyyden valvonnassa positiivisen näytteen saapuessaan avolaitokseen 4 luvun 9 §:ssä tarkoitetun sijoituksen perusteella tai palatessaan 8 luvun 6 §:ssä tai 9 §:n 1 tai 3 momentissa taikka 14 luvussa tarkoitetuissa tapauksissa vankilan ulkopuolelta;

4) vanki vangitaan muun rikoksen johdosta tai hänen todetaan ennen avolaitokseen tuloaan syyllistyneen rikokseen, jonka johdosta 1 §:n 3 kohdassa tarkoitettut edellytykset eivät enää täyty;

5) siirtäminen on perusteltua vangin tai muun henkilön turvallisuuden takaamiseksi tai rikollisen toiminnan estämiseksi;

6) täytäntöön pantavaksi tulee uusi vankeusrangaistus tai sakon muuntorangaistus ja 1 §:ssä tarkoitettut edellytykset eivät tämän johdosta enää täyty; tai

7) vanki itse sitä pyytää.

Vanki voidaan välittömästi siirtää suljettuun vankilaan siksi ajaksi, jonka 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun rikoksen esitutkintaan saattaminen tai järjestyksrikkomuksen selvittäminen, mainitun momentin 3 kohdassa tarkoitetun päihdevalvonnan näytteen tuloksen tutkiminen tai varmistaminen taikka päihtyneen vangin terveydentilan seuranta vaatii. Vanki voidaan siirtää suljettuun vankilaan myös mainitun momentin 6 kohdassa tarkoitettujen edellytysten selvittämiseksi tai suorittamaan 15 luvun 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua yksinäisyysrangaistusta.

Vanki, joka ilman pätevää syytä jättää saapumatta avolaitokseen määräaikana, on toimitettava arviointikeskukseen tai arviointikeskuksen osoittamaan vankilaan.

6 §

Päätösvalta

Vangin 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua välittömästi siirtämisestä toiseen vankilaan ja 3 a §:ssä tarkoitettua lyhytaikaisesta siirtämisestä toiseen vankilaan päättää vastaanottavan vankilan johtaja tai turvallisuudesta vastaava virkamies sijoitusvankilan johtajaa kuultuaan.

7 luku

Perushuolto ja asuminen

7 §

Päätösvalta

Vangin omien vaatteiden käytön rajoittamisesta 2 §:n 2 momentin perusteella päättää aluejohtaja. Vangin omien vaatteiden haltuun antamisen epäamisestä mainitun pykälän 3 momentin perusteella päättää turvallisuudesta vastaava virkamies taikka ohjauksen tai

valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Vangin omien vaatteiden käytön rajoittamisesta mainitun pykälän 4 momentin perusteella päättää vankilan johtaja. Ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies voi antaa vangin haltuun sellaisia vangin omia vaatteita, joiden hallussapito on vankilassa sallittua.

— — — — —

8 luku

Toimintaan osallistuminen

10 §

Luvan edellytykset

— — — — —

Luvan tai sijoittamisen ehtona on lisäksi, että:

1) vanki sitoutuu olemaan käyttämättä päihdyttäviä aineita ja rikoslain 44 luvun 16 §:ssä tarkoitettuja dopingaineita ja sitoutuu tämän lain 16 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun päihitteettömyyden valvontaan; ja

2) vanki sitoutuu noudattamaan muita kuin tämän momentin 1 kohdassa tarkoitettuja vankilan ulkopuolella liikkumiseen ja toimintaan osallistumiseen liittyviä välttämättömiä kirjallisia ehtoja.

14 §

Päätösvalta

Vankilan johtaja, toiminnoista vastaava virkamies taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies päättää 4 §:n mukaisesta sijoittamisesta, 6 ja 9 §:n mukaisesta vankilan ulkopuoliseen toimintaan osallistumisesta, 7 §:n mukaisesta luvasta omaan työhön sekä 11 §:ssä tarkoitetun luvan tai sijoituksen peruuttamisesta.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö päättää kuitenkin elinkautista vankeusrangaistusta ja rikoslain 2 c luvun 11 §:ssä tarkoitettua yhdistelmärangaistusta suorittavan vangin siviilityöluvasta, opintoluvasta, sijoituksesta ulkopuoliseen laitokseen ja luvasta valvottuun ulkopuoliseen toimintaan.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön päätöksellä 2 momentissa tarkoitettu päätösvalta voidaan siirtää 1 momentissa tarkoitettulle virkamiehelle.

Edellä 13 §:ssä tarkoitettua osallistumisvelvollisuudesta vapauttamisesta päättää toiminnoista vastaava virkamies, ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies taikka ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies.

9 luku

Vangin omaisuus ja tulot

9 §

Päätösvalta

— — — — —

Edellä 4 §:n 4 momentissa tarkoitettua rahan tai maksuvälineiden toimittamisesta vankilan ulkopuolelle tai toiselle vangille päättää vankilan johtaja tai turvallisuudesta vastaava virkamies. Käyttörahan, toimintarahan, palkan ja työmatkakustannusten maksamisesta, toimintarahan suorittamatta jättämisestä ja toimintarahan ja palkan muuttamisesta päättää

vankilan johtaja, toiminnoista vastaava virkamies taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

— — — — —

11 luku

Vapaa-aika

8 §

Päätösvalta

— — — — —

Luvan 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuun vapaa-ajan toimintaan ja 7 §:ssä tarkoitettuun kokoontumiseen myöntää vankilan johtaja taikka toiminnoista tai turvallisuudesta vastaava virkamies.

12 luku

Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä

11 §

Päätösvalta

— — — — —

Kirjeen, muun postilähetyksen tai viestin lukemisesta 2 §:n 1 momentin, 8 §:n 1 momentin tai 9 b §:n nojalla, 2 §:n 2 momentin mukaisesta lähettäjän selvittämisestä, 2 §:n 3 momentissa tarkoitettua jäljennöksen ottamisesta, 2 a §:n 1 momentin mukaisesta lukemisesta ilmoittamisesta sekä lähetyksen tai viestin 5 §:ssä tarkoitettua pidättämisestä päättää turvallisuudesta vastaava virkamies taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Viestin saa kuitenkin antaa luettavaksi myös sellaiselle Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehelle, jolla on oikeus käsitellä turvallisuustietorekisterin tietoja. Puhelun kuuntelemisesta ja tallentamisesta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies. Puhelimen käytön keskeyttämisestä tai epäämisestä päättää ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tai ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies.

— — — — —

14 luku

Poistumislupa

2 §

Poistumislupa rangaistusajan pituuden perusteella

Rangaistusajan pituuden perusteella voidaan hakemuksesta myöntää poistumislupa, jos:

- 1) luvan myöntäminen edistää rangaistusajan suunnitelman toteutumista;
- 2) vangin rangaistusaikaisesta käyttäytymisestä sekä hänen henkilöstään ja rikollisuudesta saatujen tietojen mukaan luvan ehtojen noudattamista voidaan pitää todennäköisenä; ja
- 3) vanki sitoutuu 16 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun päihitteettömyyden valvontaan ja muuhun luvan ehtojen noudattamisen kannalta tarpeelliseen valvontaan.

11 §

Päätösvalta

Poistumisluvasta, sen peruuttamisesta, 3 §:n 3 momentissa tarkoitettua aikaistamisesta ja 10 §:n 2 momentissa tarkoitettua poistumislupamatkan kustannusten maksamisesta päättää vankilan johtaja taikka turvallisuudesta tai toiminnoista vastaava virkamies.

— — — — —

12 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkemmat säännökset matka-ajasta, poistumislupamatkojen korvaamisesta, poistumislupamenettelystä ja poistumisluvan ehdoista annetaan valtioneuvoston asetuksella. Tarkemmat määräykset poistumislupien määrän ja keston laskemisesta antaa Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö.

15 luku

Vankilan järjestys ja kurinpito

4 §

Vangille määrättävät kurinpitorangaistukset

Vangille voidaan määrätä kurinpitorangaistuksena:

- 1) varoitus;
- 2) vapaa-ajan toimintaan osallistumisen, rahan tai muiden maksuvälineiden käytön tai omaisuuden hallussapidon rajoittaminen enintään 30 vuorokauden ajaksi (*oikeuksien menetys*); tai
- 3) sijoittaminen yksinäisyyteen enintään kymmenen vuorokauden ajaksi (*yksinäisyysrangaistus*).

Varoituksen sijasta vangille voidaan antaa huomautus, jos järjestyksrikkomus on vähäinen eikä se ole toistuva.

Oikeuksien menetys ei saa estää vangin mahdollisuuksia pitää yhteyksiä vankilan ulkopuolelle.

9 §

Järjestyksrikkomuksen selvittäminen

Järjestyksrikkomus on selvitettävä viipymättä. Järjestyksrikkomuksen tapahduttua on toimitettava puolueeton ja tasapuolinen tutkinta, jossa rikkomus selvitetään sen laadun ja vakavuusasteen edellyttämällä tavalla.

Vankia, muita asiaan osallisia ja tarpeen mukaan myös muita henkilöitä on kuultava. Tutkinta on suoritettava siten, ettei ketään aiheettomasti saateta epäilyksen alaiseksi.

Järjestyksrikkomuksen selvittämisen yhteydessä vangin esittämä perusteltu väite henkilökunnan syyllistymisestä tai osallisuudesta rikokseen on siirrettävä poliisiviranomaisen tutkittavaksi.

Järjestyksrikkomuksen selvittäminen voidaan lopettaa saattamatta rikkomusta 10 §:ssä tarkoitettuun kurinpitoasian käsittelyyn, jos:

- 1) rikkomus on vähäinen;
- 2) on selvinnyt, ettei rikkomusta ole tapahtunut; tai
- 3) vankia ei ole syytä epäillä rikkomuksesta.

Vangille voidaan antaa huomautus järjestyksessä selvitettäessä, jos asian käsittely päätetään 4 momentin 1 kohdan nojalla.

10 §

Kurinpitoasian käsittely

Vangin kurinpitoasia on käsiteltävä viipymättä ja tarpeetonta huomiota herättämättä. Asia käsitellään suullisessa menettelyssä. Vankia, todistajaa ja muuta henkilöä voidaan kuulla käyttäen videoyhteyttä tai muuta vastaavaa yhteydenpitotapaa, jos se on tarkoituksemukaista pitkän välimatkan tai muun vastaavan syyn vuoksi.

Vangille on varattava tilaisuus valmistella puolustustaan ja esittää oma selvityksensä ja näyttöä sen tueksi. Tulkkauksesta säädetään 4 luvun 4 §:n 2 momentissa.

Järjestyksessä käsitellään siinä vankilassa, johon vanki on sijoitettu tai jossa vanki syyllistyi järjestyksessä tekemä järjestyksessä käsitellään kuitenkin siinä vankilassa, johon vanki saapuu. Jos vanki siirretään järjestyksessä avolaitoksesta suljettuun vankilaan, järjestyksessä voidaan käsitellä ja kurinpitorangeistus määrätä myös siinä vankilassa, johon vanki siirretään.

11 §

Vangin pitäminen erillään selvittämisen aikana

Järjestyksessä selvitettäessä ja päätöstä kurinpitoasiassa odotettaessa vanki voidaan pitää erillään muista vangeista, jos se on tarpeen järjestyksen säilymiseksi tai muusta erityisestä syystä. Erillään pitäminen ei saa kestää kauempaa kuin on välttämätöntä eikä yli seitsemää vuorokautta. Erillään pitämisestä tulee mahdollisimman pian ilmoittaa terveydenhuollon ammattihenkilölle.

Aika, jonka vanki on ollut erillään muista vangeista, on otettava huomioon vähennyksenä kurinpitorangeistusta määrättäessä.

12 §

Kirjaaminen

Järjestyksessä selvittäminen ja kurinpitoasian käsittely on kirjattava.

13 §

Kurinpitorangeistuksen täytäntöönpano ja raukeaminen

Vangille määrätty kurinpitorangeistus on pantava täytäntöön viipymättä ja tarpeetonta huomiota herättämättä.

Jos vankia syytetään tuomioistuimessa rikoksesta, josta hänelle on määrätty kurinpitorangeistus, kurinpitorangeistus raukeaa siltä osin kuin sitä ei ole pantu täytäntöön.

16 §

Päätösvalta

Järjestyksessä selvittämisestä, kurinpitoasian käsittelyn lopettamisesta selvittämisen aikana 9 §:n 4 momentin nojalla ja huomautuksen antamisesta 9 §:n 5 momentin nojalla päättää turvallisuudesta vastaava virkamies. Vangin 11 §:ssä tarkoitettu erillään pitämisestä päättää turvallisuudesta vastaava virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

18 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkemmat säännökset järjestysrikkomuksen selvittämisestä sekä järjestysrikkomuksen selvittämisen ja kurinpitoasian käsittelyn kirjaamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Tarkemmat määräykset kurinpitotapausten täytäntöönpanosta antaa Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö.

16 luku

Vankilan tilojen ja vangin tarkastaminen

7 §

Päihteettömyyden valvonta

Vanki voidaan velvoittaa suorittamaan puhalluskoe taikka antamaan sylki- tai virtsanäyte:

1) jos on syytä epäillä, että vanki on alkoholin, muun päihdyttävän aineen taikka rikoslain 44 luvun 16 §:ssä tarkoitetun dopingaineen vaikutuksen alainen; tai

2) valvomattoman tapaamisen, lapsen tapaamisen, sopimusosastolle sijoittamisen, poistumisluvan, opintoluvan, siviilityöluvan, ulkopuolista valvottua toimintaa koskevan luvan, avolaitokseen sijoittamisen, ulkopuoliseen laitokseen sijoituksen tai valvottuun koevapauteen sijoittamisen edellytysten selvittämiseksi taikka päihteettömyysvelvollisuuden valvomiseksi.

Vangilta voidaan määrätä otettavaksi verinäyte, jos se on tarpeen 1 momentissa tarkoitusta kokeesta tai näytteen antamisesta kieltäytymisen, päihteettömyyden valvonnan turvaamisen tai luotettavan koetuloksen saamisen vuoksi.

Jos päihtymystila on ulkonaisista merkeistä päätellen ilmeinen, puhalluskoetta, sylki-, virtsa- tai verinäytettä ei tarvitse ottaa, ellei vanki sitä vaadi.

9 §

Menettely ja päätösten kirjaaminen

Henkilöntarkastus suoritetaan todistajan läsnä ollessa. Jos henkilöntarkastus tai päihteettömyyden valvonta edellyttää vaatteiden riisumista, henkilöntarkastuksen ja päihteettömyyden valvonnan suorittajan sekä henkilöntarkastuksen todistajan tulee olla samaa sukupuolta tarkastettavan kanssa. Vangin ollessa vankilan ulkopuolella Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen välittömässä valvonnassa henkilöntarkastus saadaan kuitenkin suorittaa ilman todistajan läsnäoloa, jos asia ei siedä viivytystä.

Jos henkilönkatsastuksen suorittaa muu kuin terveydenhuoltohenkilöstöön kuuluva, läsnä on oltava todistaja. Muuten henkilönkatsastuksen toimittamisessa noudatetaan pakkokeinolain 8 luvun 33 §:n 3 ja 4 momenttia.

Vangille on ilmoitettava henkilöntarkastuksen, erityistarkastuksen, henkilönkatsastuksen ja päihteettömyyden valvonnan peruste niin pian kuin se on mahdollista henkilön tila ja muut olosuhteet huomioon ottaen.

Miehittämättömän kulkuneuvon kulkuun puuttuminen, henkilöntarkastus, päihteettömyyden valvonta, erityistarkastus ja henkilönkatsastus on kirjattava.

9 a §

Päihteettömyyden valvonnan toteuttaminen

Päihteettömyyden valvontaan liittyvän näytteenoton tulee tapahtua asianmukaisissa tiloissa ja valvotuissa olosuhteissa siten, että testattavan yksityisyyden suoja varmistetaan. Verinäyte on otettava tarkoitukseen sopivassa terveydenhuollon yksikössä. Verinäytteen saa ottaa vain terveydenhuollon ammattihenkilö.

Näytteenotto ja näytteen käsittely on suoritettava teknisesti luotettavalla tavalla siten, että:

- 1) eri testattavien näytteet eivät voi sekoittua;
- 2) näytteeseen ei voi joutua epäpuhtauksia; sekä
- 3) näytettä ei voi väärentää.

Sylki-, virtsa- ja verinäyte on lähetettävä tutkittavaksi tai varmistettavaksi laboratorioon, jollei sylki- tai virtsanäytteestä otetun pikatestin tuloksen perusteella voida todeta, ettei vanki ole käyttänyt päihteitä. Laboratorion tulee täyttää huumausainetestien tekemistä säädettyt laatuvaatimukset.

10 §

Päätösvalta

Vangin turvatarkastuksesta päättää ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies taikka ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies. Miehistämättömän kulkuneuvon kulkuun puuttumisesta, vangin henkilöntarkastuksesta ja muusta päihteettömyyden valvonnasta kuin 7 §:ssä tarkoitettu verinäytteen ottamisesta päättää ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies. Vankilan johtaja, turvallisuudesta vastaava virkamies tai ohjauksen ja valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies päättää 7 §:ssä tarkoitettujen verinäytteen ottamisesta.

Erityistarkastuksesta päättää vankilan johtaja tai turvallisuudesta vastaava virkamies. Yksittäistapauksessa Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksiköllä on oikeus päättää erityistarkastuksen toimittamisesta.

— — — — —

11 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkemmat säännökset miehistämättömän kulkuneuvon kulkuun puuttumisen, henkilöntarkastuksen, päihteettömyyden valvonnan, erityistarkastuksen ja henkilönkatsastuksen kirjaamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Tarkemmat määräykset päihteettömyyden valvonnassa noudatettavasta menettelystä antaa Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö.

17 luku

Muun henkilön tarkastaminen

6 §

Kiinniottaminen ja säilöissäpito

— — — — —

Henkilölle on ilmoitettava kiinniottamisen ja säilössä pitämisen peruste.

7 §

Menettely ja päätösten kirjaaminen

Turvataarkastus ja henkilöntarkastus tulee suorittaa hienotunteisesti. Tarkastuksesta ei saa aiheutua tarpeetonta haittaa tarkastettavalle henkilölle tai vahinkoa omaisuudelle.

Tarkastuksen peruste on ilmoitettava tarkastettavalle. Henkilöntarkastuksessa on oltava läsnä todistaja. Jos henkilöntarkastus edellyttää vaatteiden riisumista, se on suoritettava erillisessä tilassa ja henkilöntarkastuksen suorittajan ja todistajan tulee olla samaa sukupuolta tarkastettavan kanssa.

Tapaajan henkilöntarkastus, esineiden ja aineiden pois ottaminen, alueelta poistaminen, kiinniottaminen ja säilöissäpito on kirjattava.

8 §

Päätösvalta

Turvataarkastuksesta ja vankilaan pääsyn epäämisestä päättää valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tai ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies.

9 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tapaajan henkilöntarkastuksen, esineiden ja aineiden pois ottamisen, alueelta poistamisen, kiinniottamisen ja säilöissäpidon kirjaamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

18 luku

Turvaamistoimenpiteet ja voimakeinojen käyttö

6 §

Voimakeinojen käyttö

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehellä on virantoimituksessa lisäksi oikeus hätävarjeluun rikoslain 4 luvun 4 §:n mukaisesti. Arvioitaessa hätävarjeluun puolustettavuutta on otettava huomioon virkamiehelle koulutuksensa ja kokemuksensa perusteella asetettavat vaatimukset.

Sillä, joka 1 momentissa tarkoitetun virkamiehen pyynnöstä tai suostumuksella tilapäisesti avustaa virkamiestä tilanteessa, jossa on välttämätöntä turvautua sivullisen voimakeinoapuun tämän pykälän mukaisen erittäin tärkeän ja kiireellisen virkatehtävän suorittamisessa, on oikeus mainitun virkamiehen ohjauksessa sellaisten välttämättömien voimakeinojen käyttämiseen, joita voidaan olosuhteisiin nähden pitää puolustettavina.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä sekä hätävarjeluun liioittelusta 4 luvun 4 §:n 2 momentissa ja 7 §:ssä.

6 a §

Varautuminen voimakeinojen käyttöön ja käytöstä varoittaminen

Jos on syytä epäillä, että virkatehtävää suoritettaessa kohdataan vastarintaa tai rikoslain 4 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu oikeudeton hyökkäys, voimakeinojen käyttöön on varauduttava sopivalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Virkatehtävän kohteena olevaa henkilöä on varoitettava mahdollisuudesta joutua voimakkeiden käytön kohteeksi, jos varoittaminen on mahdollista ja tarkoituksenmukaista. Varoittaminen on tehtävä tarkoitukseen soveltuvalla ymmärrettävällä tavalla.

6 b §

Ampuma-aseen käyttö

Rikosseuraamuslaitoksen virkamies voi käyttää ampuma-asetta vain, jos kyseessä on välitöntä ja vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle aiheuttavan henkilön toiminnan pysäyttäminen eikä lievempää keinoa pysäyttämiseksi ole käytettävissä. Ampuma-asetta voidaan lisäksi käyttää kiireellistä ja tärkeää tehtävää suoritettaessa esineen tai muun vastaavan esteen poistamiseksi.

Ampuma-aseen käytöllä tarkoitetaan ampuma-aselain (1/1998) 2 §:ssä tarkoitetun ampuma-aseen käytöstä varoittamista, ampuma-aseella uhkaamista ja laukauksen ampumista. Ampuma-aseen esille ottaminen ja toimintavalmiuteen saattaminen eivät ole ampuma-aseen käyttöä.

7 §

Menettelysäännökset

Vangille on ilmoitettava sitomisen peruste niin pian kuin se on mahdollista henkilön tila ja muut olosuhteet huomioon ottaen.

Sitominen, tarkkailun täytäntöönpano, eristämistarkkailun täytäntöönpano, erillään pitämisen täytäntöönpano ja voimankäyttövälineen käyttö on kirjattava.

8 §

Päätösvalta

— — — — —

Ampuma-aseella uhkaamisesta ja laukauksen ampumisesta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, valvonnan esimiestehtävissä taikka ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies.

9 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkemmat säännökset tarkkailun, eristämistarkkailun ja erillään pitämisen täytäntöönpanosta ja olosuhteista sekä voimankäyttövälineistä, sitomiseen käytettävistä välineistä ja sitomisen ja voimankäyttövälineen käytön kirjaamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

— — — — —

19 luku

Ilmoitukset ja tiedon antaminen

11 §

Päätösvalta

— — — — —

Vankilan johtaja, työjärjestyksessä määrätty turvallisuudesta tai toiminnoista vastaava virkamies taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies päättää

5 §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen antamisesta. Täytäntöönpanosta vastaava virkamies tai muu työjärjestyksessä määrätty täytäntöönpanoyksikön virkamies päättää 5 §:n 2 momentissa tarkoitetun ilmoituksen antamisesta.

20 luku

Muutoksenhaku

1 §

Muutoksenhakukelpoiset päätökset

Vanki tai tuomittu saa vaatia oikaisua tai valittaa Rikosseuraamuslaitoksen päätöksestä, joka koskee:

2) 2 luvun 3 §:ssä tarkoitettua täytäntöönpanon lykkäämistä terveydellisistä syistä, 4 §:ssä tarkoitettua täytäntöönpanon lykkäämistä muista kuin terveydellisistä syistä ja 6 §:ssä tarkoitettua lykkäyksen peruuttamista;

8) 8 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua osallistumisvelvollisuudesta vapauttamista, 6 §:ssä tarkoitettua lupaa siviilityöhön, 9 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua lupaa osallistua toimintaan vankilan ulkopuolella, 11 §:ssä tarkoitettua päätöstä peruuttaa 6 §:ssä tai 9 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu lupa tai sijoitus tai 13 §:ssä tarkoitettua osallistumisvelvollisuudesta vapauttamista määrääjäksi;

14) 15 luvun 4 §:ssä tarkoitettua huomautusta, varoitusta, oikeuksien menetystä, yksinäisyysrangaistusta tai kurinpitörangaistuksen määräämättä jättämistä, taikka 11 §:ssä tarkoitettua erillään pitämistä;

2 §

Muutoksenhakukielto

Vanki tai tuomittu ei saa vaatia oikaisua eikä valittaa Rikosseuraamuslaitoksen päätöksestä, joka koskee:

4) 6 luvun 1 §:ssä tarkoitettua vangin siirtämistä suljetusta laitoksesta avolaitokseen, 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua välitöntä siirtämistä avolaitoksesta suljettuun vankilaan, 3 §:ssä tarkoitettua vangin siirtämistä suljetusta laitoksesta toiseen suljettuun laitokseen tai avolaitoksesta toiseen avolaitokseen, 3 a §:ssä tarkoitettua vangin siirtämisestä lyhyeksi ajaksi toiseen vankilaan tai 5 §:ssä tarkoitettua vangin päästämistä muun viranomaisen kuin tuomioistuimen kuultavaksi;

5) 7 luvun 2 §:n 2 ja 4 momentissa tarkoitettua omien vaatteiden käytön rajoittamista;

6) 8 luvun 4 §:ssä tarkoitettua toimintaan sijoittamista, 7 §:ssä tarkoitettua lupaa omaan työhön tai 9 §:n 3 momentissa tarkoitettua lupaa osallistua valvottuun ulkopuoliseen toimintaan taikka 11 §:ssä tarkoitettua päätöstä peruuttaa 9 §:n 3 momentissa tarkoitettu lupa;

Tämä laki tulee voimaan 4 päivänä huhtikuuta 2022.

1302/2021

Helsingissä 22.12.2021

Tasavallan Presidentti
Sauli Niinistö

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson